

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
 Poročnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
 Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
 Ne frankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
 nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
 čaja stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane petitna enostolpna vrsta
 Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
 mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 64

Sreda, 15. avgusta 1934

Leto IX

Kjer vladajo klerofašisti

„Samo režimovci imajo pravico do kruha“

V Avstriji se režim ravna prav po tistih metodah kakor vse diktature, ki imajo namen oblasti v prikriti ali neprikriti obliki.

V privatnih in javnih službah imajo prednost le — zvesti režimovci.

In kjer opažamo to metodo, tam lahko govorimo o — diktaturi. V Avstriji in drugod se v tem zmislu izpopolnjuje celo zakonodaja. V tem dejstvu pa tiči ena glavnih hib različnih diktatur, ker demoralizira človeško družbo h korupcionizmu, glavno pa v tem, da nima namena koristiti socialnim interesom celotne človeške družbe. Že socialne razmere same silijo ljudi, da iščejo s poštenimi in nepoštenimi pomočki kruha.

Neznačajni in koruptnejši elementi podležejo najprej neodkritosrčni vabi.

In prav socialne razmere so vzrok, da imajo frazaste fašistične diktature pogoje za razvoj. Če bi bilo človeštvo vzgojeno v morali, v zavešči, da je boj za pravico pravica, bi fašistične diktature ne bile doživele katastrofalnega razmaha.

Ta bridka izkušnja v zgodovini razvoja nas uči, da je vzgoja človeka v človeka predvsem naloga delavskega razreda. Kapitalistična družba je rabila in rabi lutke, ki jih kupuje in postavlja po odru, kakor ji je všeč za vzdrževanje diktature.

Delavski razred pa takega gledališča lutk ne mara,

marveč zahteva popolnega človeka, ki bo ob vsaki priliki storil svojo dolžnost do skupnosti, do družbe. To bodoče delo delavskega razreda danes in za daljšo bodočnost silno otežkoča korupcionistični fašizem v rokavi kapitalizma.

Naslov članka smo čitali v nekem listu, ki zagovarja isto metodo, kakor avstrijski režim. In ker smo se čudili takemu naslovu, smo pojasnili ta pojem, misleč si, pezdil v tujem očesu vidimo, bruna v svojem pa ne.

Verski boji v Nemčiji

V Nemčiji se upirata Hitlerjev zakon katoliška in protestantska cerkev. Protestantske vodilne duhovnike režim kar odstavlja. Pred katoliškimi ima več respekta. Nemški škofi so izdali posebno pastirsko pismo, v katerem nastopajo proti razizmu. Vatikan pa je zagrozil, da bo izrekel nad nemškimi »krivoverci« izobčenje. V protestantski cerkvi pa pride do cepitve v državno protestantsko in neodvisno cerkev. Vatikan je prej protežiral fašizem, opo-nira mu pa šele sedaj.

Uspeh angleških železničarjev

Angleške železničarske strokovne organizacije so zahtevale zvišanje plač. Železniške družbe so pristale na delno zvišanje železničarskih prejemkov, ker so organizacije zagrozile s splošno stavko. Predlog železniških družb so strokovne organizacije sprejele. Z dnem 1. oktobra se v zmislu nove pogodbe plače zvišajo. Angleške železniške družbe bodo s tem poviškom izplačale na mezdah 1.186.000 funtov šterlingov.

Dve važni vprašanji socialne politike

Razširjenje pokojninskega zavarovanja za nameščence in splošno zavarovanje za starost in onemoglost

Zahtevi nista novi. V zakon o socialnem zavarovanju za delavce z dne 14. maja 1922 je že določeno, da se naj uvede najkasneje leta 1925 splošno zavarovanje za starost in onemoglost delavcev.

Pokojninsko zavarovanje za nameščence, ki je v Avstriji že obstajalo pred vojno (od leta 1909.), se je po prevratu reorganiziralo in nadaljevalo v bivši Štajerski, Kranjski in Dalmaciji, ne da bi se razširilo na ostale pokrajine države. Kljub vsem naporom delavskih in nameščenskih organizacij se doslej ni rešilo ne razširjenje pokojninskega zavarovanja niti se ni uvedlo starostno in onemoglostno zavarovanje za delavce.

Minister socialne politike je pooblaščen, da ti dve vprašanji reši. Finančni zakon za leto 1934. dovoljuje razširjenje pokojninskega zakona na vso državo pod točko 2, člen 57, in pod točko 3 istega člena pooblašča ministra, da sme takoj uvesti zavarovanje za slučaj onemoglosti, starosti in smrti delavcev v zmislu določb zakona o socialnem zavarovanju delavcev.

Formalopolitičnih ovir za to izpopolnitev socialne zakonodaje ni več ter je samo še vprašanje, če ni kapitalistična reakcija premočna, da bi utegnila preprečiti povoljno rešitev obeh vprašanj.

Socialno zavarovanje je breme gospodarstva. To delodajalci ne prestano in povsod trobijo v svet. Tudi pri nas niso v tem oziru naši delodajalci prav nič boljši. Imamo socialni čut, pravijo, priznavamo potrebo, toda bremena. Delodajalci so namreč tako nesocialni, da nočejo priznati svoje dolžnosti, da je gospodarstvo moralno dolžno skrbeti za vso družbo. Bolj prijetno se jim zdi, delavca izkoristiti do zadnjih moči, potem ga pa prepustiti javni skrbi in stradanju. Tega pa delavec ne zasluži in tudi javnost, splošnost, predvsem občine, kolikor store za bedne stare in onemogle delavce in rodbine, težko nosijo socialna bremena ter nezadostno skrb za izčrpanega delavca. Naloga občin, predvsem države, bi bila, da iz gospodarstva vzamejo z davki eventualno na posest in kapital toliko sredstev, da bodo zadostovala za preskrbo delavcev in drugih ljudi v potrebi. Občine seveda tega ne store, ker so v rokavi posestnih slojev.

V socialnem zavarovanju je zavarovanih okoli 520.000 članov in članic. Dohodkov ima to zavarovanje okoli Din 258.600.000. Sedanje pokojninsko zavarovanje ima okoli 10.000 članov in 25.500.000 Din dohodkov na leto.

Če se pokojninsko zavarovanje razširi na vso državo, bi štelo 50 do 60.000 članov, prispevki bi se zvišali za okoli 107.000.000 Din, tako, da

bi vsi prispevki znašali okoli 135 milijonov dinarjev na leto.

Za delavsko zavarovanje je v načrtu, ki ga je komisija ministrstva socialne politike izdelala, predviden za starostno zavarovanje 3 odstotni prispevek, kar bi znašalo na leto okoli 110 milijonov Din.

Sedanja bremena za socialna zavarovanja znašajo komaj en odstotek gospodarskega prometa. Z novimi zavarovanji bi ne znašal v celoti niti ne dva odstotka, neglede na to, da bi se z uvedbo teh panog zavarovanja znižala najmanj za 50 odstotkov bremena za javno preskrbo in dobrodelnost. Razširjenje pokojninskega zavarovanja in zavarovanja za starost, onemoglost in smrt za delavce, bi gospodarstva ne obremenila morda niti za pol odstotka.

Dejstvo je, da je socialno zavarovanje cenejše nego pokojninsko. Za pokojninsko zavarovanje se prispeva 12 odstotkov prejemkov, dočim bi se v splošnem zavarovanju z uvedbo zavarovanja za starost temeljno prispevalo okoli 9 odstotkov v splošnem.

Uvedba obeh reform socialnega zavarovanja je v današnjih socialnih razmerah nujno potrebna. Načelno smo za unificirano socialno zavarovanje, ker bi bilo cenejše in bi obenem nudilo več jamstva, da ustrezne tvoji nagoli. Res pa je, da delavstvo to zavarovanje bolj potrebuje in ga z vso energijo zahteva že leta in leta. V poštev prihaja tudi praktična uvedba. Po našem mnenju je pokojninsko zavarovanje za nameščence lažje in prej izvedljivo kakor splošno zavarovanje za starost, onemoglost in smrt. S tem pa ni rečeno, da se naj eno odgodi, drugo pa realizira. Ne! Oboje naj se sklene in odredi ter določi čim krajši rok za realizacijo obeh zavarovanj.

Menimo pa obenem, da mora k uvedbi splošnega socialnega zavarovanja prispevati večji znesek tudi država. Ko so v Avstriji pred več kot dvajsetimi leti izdelali načrt za splošno zavarovanje za starost, onemoglost in smrt, je država v boljših socialnih in gospodarskih razmerah nameravala votirati prvo leto 90 milijonov (zlatih) kron in pozneje po 30 milijonov kron na leto. Tako velik znesek je vlada votirala zaradi tega, ker je računala, da se s tem znižajo bremena za javno socialno preskrbo.

Ministrstvo je dalo obe vprašanji delavskim in delodajalskim zbornicam v pretres. Te morajo v najkrajšem roku podati svoje mnenje. Velikega pomena je, da se delavske in nameščenske strokovne organizacije v tem trenutku prav energično zavzamejo za razširjenje in uvedbo starostnega zavarovanja.

V Italiji se pojavljajo socialni nemiri

V nekem mestu Kalabrije je prebivalstvo opustošilo magistrat in sežgalo Mussolinijevo sliko. V Padui so žene brezposelnih delavcev napadle vojaški živilski transport in ga oplenile.

Frauenfeld in Habicht aretirana

Po poročilih inozemskih časopisov sta bila v Nemčiji aretirana tudi voditelja avstrijskih rjavih fašistov, Frauenfeld in Habicht. Hitler ju je dal zapreti, da bi se izkazal za služnega avstrijskim klerofašistom.

Nove gospodarske uredbe

Zakon o maksimiranju obrestne mere, kontrola nad karteli, prepoved Baťovih popravilnic

Ministrski svet je izdal na predlog ministra za trgovino in industrijo tri važne nove zakonske uredbe, ki se tičejo našega gospodarstva. Odrejena je obrestna mera za denarne zavode; dalje državna kontrola nad karteli, ki vsebuje tudi določilo o ustanovljenju kartelov in o razveljalenju kartelnih pogodb; končna uredba vsebuje določila, s katerimi je prepovedano tovarniškimi obratom popraviljanje obutev in oblek.

Kancler Schuschnigg za staro prijateljstvo

Mussolini in Gömbös njegova idealna prijatelja

Avstrijski kancler je obiskal ogrskega ministrskega predsednika Gömbösa, v kratkem pa obišče tudi Mussolinija, kateremu izjavi osebno svoje simpatije. Kancler je prijatelj stanovske države, zagovornik samostojnosti in neodvisnosti Avstrije, ki obenem želi, da Avstrija dobi v reorganiziranih srednjeevropskih razmerah primerno mesto.

To je vzrok, da avstrijska reakcionarna politika išče podpore pri dveh najbolj reakcionarnih in delavstvu sovražnih diktaturah pri — Mussoliniju in Gömbösu.

Bajke, da želi avstrijski kancler sodelovati s socialnimi demokrati, niso resnične, ker bi sicer kancler moral iskati zaveznitva pri svobodoljubnih elementih.

Listi poročajo, da so socialni demokrati (tudi iz Avstrije) imeli v Budjevicah posvetovanje o novi avstrijski politiki. Prepričani smo pa, socialni demokrati ne morejo sodelovati tam, kjer sta učitelja politike Mussolini in Gömbös. Avstrijski kancler naj najprej popravi krivice, ki jih je storil režim socialnim demokratom, strokovnim organizacijam in zadružništvu! Vrne naj svobodo in demokracijo! Dokler bo pa vladal po navodilih fevdalnega Gömbösa in terorista Mussolinija, ki ima na vesti umor Matteottija in drugih sodrugov, se ni poboljšal in nima namena sodelovati z avstrijskim delavstvom.

Proč s krivicami in sem s svobodo; šele potem bo mogoče v Avstriji politično sodelovanje socialne demokracije.

Litvinov zopet v zapadni Evropi

V Berlinu je prispel sovjetski komisar za zunanjo politiko, Litvinov, pravijo, da samo zato, da se posvetuje z nekaterimi zdravniki radi neke svoje bolezni. S tem se hoče brezdvomno prikriti njegove politične akcije, kajti po Berlinu namerava obiskati tudi Pariz in Rim. Skoro gotovo gre tu za vprašanje vzhodnega pakta, kateremu se danes še upirata predvsem Poljska in Nemčija. V Poljski pa se že čujejo glasovi iz vplivnih političnih krogov, da bi bilo lahko usodno za Poljsko, če bi se še dalje upirala ruski pomirjevalni politiki. Nemčija bo v kratkem postavljena pred odločitev, da bo morala jasno povedati, ali je za pakt ali ne. Italija pa predvsem zamerja Rusiji, da se je postavila odločno na francosko protirevizijsko stališče.

Dollfuss v rokah Mussolinija

Ni se upal odločno nastopiti proti kakemu hitlerjvcu

Belgijski socialistični list »Narod« v Bruslju piše povodom Dollfusovega umora naslednje:

»Ta Dollfuss, verni ali mnogo manj inteligentni učenec črnega katoliškega škofa (prelata) Seipla, bo ostal vedno črno ime v zgodovini avstrijskega naroda. Vsa leta je svojo neodkrito diplomacijo posvetil samo enemu edinemu cilju: da poruši sijajno delavsko socialistično gibanje v Avstriji, ki ni bilo samo vzor konstruktivnega socialnega in kulturnega dela, marveč obenem edina čvrsta opora neodvisnosti in stabilnosti avstrijske države.

Dollfuss je bil ono žalostno orodje v rokah inozemskega diktatorja, ki je vsak dan potuhtal najnevarnejše provokacije, da požene avstrijske socialne demokrate k odporu in upor in dobi s tem priliko, da v krvi uduši vse delavsko gibanje.

On je to storil proti socialni demokraciji, stranki, ki je uživala večkrat z glasovanji izraženo zaupanje cele polovice avstrijskega naroda. Storil je to proti stranki, ki je neprenehoma ponavljala svojo ponudbo za najskrenejše sodelovanje z vsemi ustavnimi elementi v svrhu vpostavitve reda, miru in demokracije v Avstriji.

Februarja meseca 1934 je Dollfuss mogel stopiti pred svojega rimskega gospodarja z s krvjo socialističnih mučnikov okrvavljenimi rokami in mu poročati, da je dovršil svojo nalogo. In po vsem svetu so se fašisti in reaktionarci in oni, ki mrze socialistično delavsko gibanje, pridružili s svojimi čestitkami čestitki duceja. Poglejte ga človeka čvrste pesti, poglejte čvrsto avtoritativno vladno, so vzklikali na ves glas.

Od takrat smo videli na delu to vladno, čvrsto in avtoritativno. Pod njo se je Avstrija pogrezala v vedno večji kaos. Ni ga dneva brez atentata, brez hudih eksplozij. Hitlerjevo gibanje, osvobodeno svojega edinega izrecnega nasprotnika, socialne demokracije, se je lahko mirno razširjalo. Dollfuss je vsak dan bolj grozil, pisal zakone drugega bolj drakonskega kakor onega, toda to mu ni nič pomagalo. Nacionalistični terorizem je napredoval ob javni pomoči z najvišjih mest.

Toda Dollfuss, ki je hladnokrvno odredil, da se pobije stotine šubinlerjev, ki je obesil Wallischa in mnogo drugih socialističnih mučnikov, ki je prav do trenutka svoje smrti mučil v zaporu legitimnega predsednika dunajske občine Seitza, plemenitega človeka, Dollfuss, ki je bil sposoben, da je izvršil proti socialnom največje grozote, ni imel poguma, da bi se bil dotaknil kože le enega samega hitlerjevskoga terorista.

Hitler — angel miru

Hitler je podal angleškemu poročevalcu lista »Daily Mail« jako pomirljive izjave. V svoji izjavi je sicer Hitler poudaril zahteve, ki jih ima Nemčija do mednarodne politike, toda končno pravi Hitler, da ne zahteva nič drugega kakor miroljubno Nemčijo sredi miroljubnih evropskih držav.

Najbolj občutljivo za Hitlerja je, da se je Anglija odvrnila od Nemčije v trenutku, ko je Nemčija obdana od samih sovražnikov.

Iz Društva narodov je Nemčija izstopila, ker se je ravnalo z njo kot »manjvrednim narodom«. Z nekakim pridržkom pa je Hitler dostavil, da se morda Nemčija vrne v Društvo narodov, če se ji prizna popolna enakopravnost.

Nerazumljivo je, da Hitler podarja miroljubno politiko, ko je ves čas izzival, dočim drugim državam očita sovražnost do Nemčije. Za nas je popolnoma jasno, da imajo danes vse države toliko domačih težav in skrbi, da si niti ena ne želi vojne, pač pa se je vse boje.

Nemčija je danes domala izolirana. Toda ta izolacija ji ne dela toliko skrbi kakor gospodarski položaj Nemčije. Kriza v nemškem ogromnem kapitalizmu na eni strani je vzrok, da je Hitler postal meh kakor vosek. Preti slaba žetev, preti pa tudi ogromno nazadovanje v produkciji industrije, čemur bo sledila večja nezaposlenost in druginja. Nemčija nima nikjer kreditov,

da bi si nabavila za svojo industrijo potrebne surovine. Obenem pa tudi nima potrebnega trga za svoje izdelke.

To je glavni vzrok Hitlerjeve kapitulacije.

Hitler pa ima tudi moralne razloge za novo taktiko. Šentjernejska noč dne 30. junija je bila zanj občuten moralen poraz v mednarodnem svetu. Med tem si je tudi prisvojil absolutno oblast v Nemčiji po smrti predsednika Hindenburga. S tem Hitler ni dobil samo oblasti, marveč je prevzel tudi vso odgovornost za bodočnost Nemčije. Iz taktičnih razlogov napram inozemstvu je zaradi tega čutil potrebo, da pokaže miroljubno lice, ki ga je doslej prikrival z raznimi šovinističnimi frazami in včasih tudi neslanostmi. Morda je mislil, da se ga bo ves svet ustrašil, morda je bila vse to demagogija? Kdo ve? Tudi Mussolini ima navado, da ropota s kanoi, osem dni pozneje pa se cedi miroljubnosti, če mu tako kaže.

Izjava miroljubnosti, ki jo je podal Hitler, pomeni vsekakor njegov notranji duhovni polom z ozirom na ospodarske in moralne težkoče, ki jih je srečal. Odhujil si je inozemstvo, duhovno razkrojil nemški narod, nahaja se pred gospodarskim polomom.

Kaj je hotel? Drugo vprašanje je, kje bo našel njegov preokret odkrito zaupanje, ki je predvsem potrebno.

Boj tuberkulozi

Tuberkuloza ali jetika je silno zahrbtna nevarna bolezen. Skoraj neopaženo pomre v naši državi vsako leto nad 40.000 oseb (1929: 41.335). Za tuberkulozno bolnike izda samo socialno zavarovanje delavcev 60 milijonov dinarjev na leto. Mnogi pa hirajo v silni bedi in deloma so v breme javni preskrbi. Bolezen je razširjena po vseh državah, pri nas pa še bolj zaradi primitivnih socialnih razmer zlasti v južnih pokrajinah. Zdravilišč za tuberkulozno bolnike imamo v državi 40 z 2000 posteljami. Vsak dan umrje 100 do 110 bolnikov za tuberkulozo.

Utemeljena je zaraditega po poročilu ministra socialne politike dr. Novaka ustanovitev odseka za tuberkulozo v tem ministrstvu. Minister pravi, da dosedanjí boj proti tuberkulozi ne ustreza potrebam. Tuberkuloza je zlasti izpočetka in še tudi v drugem štadiju deloma jako lahko ozdravljiva bolezen. Tuberkuloza ni le medicinski, ampak tudi socialni pojav, posledica bede.

Enako kakor imajo v drugih državah posebne organe za boj proti tuberkulozi, se s tem odsekom ustanavlja tak organ tudi pri nas. Vodstvo tega odseka v ministrstvu je poveril minister docentu dr. Ivanu

Matku v Mariboru, ki je že nastopil službo v Beogradu.

Boj proti tuberkulozi organizirajo po vseh državah z veliko brigo. V Čehoslovaški, ki ima le malo več prebivalcev kakor naša država, imajo na leto okoli 28.000 smrtnih slučajev za tuberkulozo, toda imajo 230 zdravilišč z 8000 posteljami.

Novi odsek ima nalogo organizirati in snovati zdravilišča za tuberkulozno bolnike, obenem pa tudi pospeševati preventivne mere s tem, da vrši higijensko propagando ter skuša vplivati na izboljšanje splošnega socialnega položaja.

Prav sedaj gre tudi za razširjenje pokojninskega zavarovanja in splošnega socialnega zavarovanja za starost, onemoglost in smrt. Tudi tu naj povesta svoje mnenje protituberkulozno gibanje in odsek ministrstva, ker je končno najboljši pomoček v boju proti tuberkulozi vendarle dober socialni položaj, zdrav zrak in zdrava hrana.

Kongres francoske učiteljske zveze, v kateri je včlanjeno 80 odst. francoskih učiteljev, je z veliko večino sklenil pristop k sindikalni internacionali.

Doma in po svetu

»Cankarjeva družba« v beograjski »Politiki«. Nedeljska »Politika« prinaša simpatičen članek o kulturni višini Slovencev, o katerih pravi, da so narod brez nepismenih, katerih književne družbe pošljejo vsako leto 500.000 knjig med ljudstvo. Poleg drugih književnih družb navaja tudi »Cankarjevo družbo«, ki je namenjena delavcem in ki ima kljub hudi gospodarski krizi zadnjih let, ki jo občuti najbolj delavstvo, ravno med delavci 5000 naročnikov. O koledarju »Cankarjeve družbe« pravi, da je najboljši slovenski koledar.

Oton Habsburg se baje ženi. Sin bivšega avstrijskega cesarja Karla je nedavno sklical rodbinski svet, na katerem je bilo okoli 60 članov rodbine. Oton potuje v Skandinavijo na ogleda, o čemer je sklepal tudi svet. Belgijski kralj je baje pripravil tam teren zanj. V Avstriji bodo podpirali Otona Papen, Fey in Starhenberg, čemur se tudi Mussolini ne upira. Oton v kratkem obišče Mussolinija v Rimu.

Z zadnjega avstrijskega upora. Preiskava proti atentatorjem na kanclerja Dollfussa in iskanje pravih povzročiteljev se še vedno vrši. Zaman skušajo ugotoviti, kdo je bil organizator in voditelj fašističnega puča. — Dr. Rintelen, ki bi bil zaradi izkravitve kmalu umrl, ozdravi. Sodišča bodo imela zopet zanimiv proces, ko bodo sodila moža, ki bi bil moral postati po odstranitvi Dollfussa nacionalnofašistični kancler. — Hitler je razpustil v Nemčiji avstrijsko emigrantsko legijo. Legija je štela okoli 15.000 oseb, sedaj pa ne vedo, kaj bi z njo. Zaenkrat jih podpira nemška vlada, kar pa ne pomeni dolgo. Hitlerjeva zvestoba do somišljenikov torej ni velika. — Knez Starhenberg je bil zopet v Rimu, da pripravi poset kanclerja Schuschnigga pri Mussoliniju. Povedal je Mussoliniju, da nemškemu poslaniku malo zaupa. Kneza Starhenberga je sprejel tudi papež, ki sta pa govorila le »o rodbinskih stvarih«. Tako je treba poročati, da javnost ne bo mislila, da se papež vtiča v politiko. Novi avstrijski kancler je bolj prebrisan, kakor je bil dr. Dollfuss. Osnuje si posebno osebno (vojaško) stražo, ki ga bo povsod spremljala.

Svoboda pri plebiscitu v Nemčiji. Dne 19. t. m. se bo vršil v Nemčiji plebiscit, če nemški narod priznava Hitlerjevo osvojitve oblasti ali ne. Po naročilu Hitlerja je prepovedano vsakršno nasilje nad volilci, ki glasujejo tajno. Tako je razglasil notranji minister za javnost, predvsem za inozemstvo. Za razglašanjem take velikodušnosti tiči mnogo okoliščin, ki volilni rezultat lahko po svoje prikrojijo. Za Hitlerja bodo glasovali večina meščanov, njegovi politični pristaši, vojska in kapitalisti. Volilne komisije bodo popolno-

Tone Maček:

93

Slučaj Kumberger

Nebo je bilo jasno in posejano z milijoni zvezdnih briljantov. Vrh hriba ni bilo ljudi, umaknili so se doli v kotlino na severni strani, ki je nudila zatišje pred vetrom in kjer ni bilo prav nič mrzlo. Tu je gorelo polno malih ognjev, okrog katerih so sedeli romarji in si po svoje preganjali dolg čas. Moški so hodili v bližnji gozd in se vračali s polnimi naročaji suhih vej, s katerimi so vzdrževali ogenj. Tu je bilo prijetnejše ko v cerkvi. Med gručami so hodili prodajalci toplih klobasic in štrukljev. Prišel je tudi moški, ki je zdaj temu, zdaj onemu skrivnostno namignil. Če si sledil njegovemu pozivu in stopilo malo vstran, je potegnil iz za suknjiča steklenico-zelenko in majhen kozarček iz žepa.

»Samo dva krajcarja kozarček. Smem natočiti? Nikjer ga ne dobiš po tej ceni. In tako dobrega.«

Če je prodal en kozarček, je postal bolj zaupen.

»Še enega? To je pristen štajer-

ski tropinovec. Takega še Dolenjci ne znajo kuhati.«

Pri tem se je previdno oziral na vse strani, kakor da bi bil kaj ukral. Če je videl v bližini kako žandarsko »piklavbo« ali visoko kapo finančarja, se je jadrno umaknil za grmovje in čakal, da je nevarnost odšla mimo. Potem je spet prilezel iz skrivališča, pomenljivo pomežikoval in potrkal s palcem po steklenici, ki jo je tiščal pod suknjičem.

»Češ en frakeljček? Samo dva krajcarja. Teh hudičevih piklavb se moramo na vsakem koraku izogibati. Če bi me zasačili, bi me pošteno opleni, pa še zapri.«

»Zakaj? Saj vendar ni prepovedano žganje prodajati.«

»Gotovo ne, če je obdavčeno. Moje pa ni. Kupil sem ga na Štajerskem, tam je prodaja žganja prosta, na Kranjskem pa se mora vsak kozarček prijaviti deželni financii in plačati visoko deželno doklado. Jaz bi moral od tele steklenice plačati najmanj dve kroni. Kaj mi pa potem ostane? Mislite, da bi ga mogel prodajati po dva krajcarja? Vojvodina Kranjska je v tem oziru bolj požrešna kakor nadvojvodina Štajerska.«

»Pa ste ga mogli brez nevarnosti spraviti sem gor?«

»Toliko finančarjev ima cela Kranjska, da bi nam mogli od Zagorja do Brežic zapreti mejo.«

»Torej vas je več, ki žganje tihotapite?«

»Kakopa. Časi so slabi, za krajcarje je huda in vsakdo rad kaj zasluži. Saj vi me ne boste izdali? Kaj ne, da ne?«

»Le brez skrbi, pa srečno kupčijo. Vrag vzemi piklavbe.«

Možakar je s steklenico pod suknjičem odrzel dalje, oziraje se okrog ko poljska miš in že se je ustavil pri sosedu, pomenljivo pomežiknil in zašepetal:

»Ga hočeš en frakeljček? Samo dva krajcarja.«

Francetu je kozarček tropinovec, ki si ga je privoščil, pošteno razdražil želodec. Postal je lačen. Iskal je, kje bi mogel kaj izdatnejšega dobiti za pod zob. Ustavil se je pri neki improvizirani kuhinji, kjer si je dala opravlja debela ženska z dvema mlajšima pomočnicama. Ogenj je bil zakurjen med dvema skalama, na katere sta bila postavljena dva velika pločevinasta lonca, v katerih se je kuhalo meso. Ena izmed pomoč-

nic je skrbela za enakomerni ogenj, druga je pa v nekem škaflu izplakovala lončene skledice, v katere je gospodinja zajemala iz lonca juho in polagala kose kuhane govedine, ki jo je bila na neki deski razrezala na porcije.

»Deset krajcarjev vroča juha z mesom!« je kričala ženska in mahala z zajemalko po zraku.

»Teta, v drugem loncu se je pa juha čisto spovrele.« jo je opozorila ena izmed dekel.

»Pa jo zalij!« ji je ukazala gospodinja.

Dekla je pograbila škafo, v katerem je pomivala skledice in je s pomivalno vodo zalila juho.

Franceta, ki je bil ravno na tem, da si naroči porcije juhe z mesom, je, ko je to videl, minil tek. Ogoren se je obrnil k ženski:

»Kdo pa bo jedel vašo juho, če jo s pomijami zalivate.«

»S kakimi pomijami! Se ti meša?! Vidiš, da je to čista voda?!«

»Skledice ste splakovali v nji.«

»Ali misliš, da jo bom radi tega po tleh zliža? Je preveč stiska za vodo na Kumu. Če bi jo ti moral dve uri daleč na hrbtnu prinesiti, ali pa nosača plačati, bi tudi štedil z njo.«

ma režimske, brez kontrole. Če so pristajši zažgali parlament, umorili nedolžnega požigalca in svoje prijatelje ter o požigu parlamenta informirane ljudi, zakaj bi volitev z zamenjavo volilnih listkov itd. ne korigirali. To bojazen imamo. Tudi drugod delajo tako; dočim pravijo, da so volitve svobodne, izvajajo najhujši teror in falzificirajo volilne rezultate. Sodbo bomo seveda lahko izrekli šele po plebiscitu. Če bo vsaj deset milijonov Nemcev glasovalo proti Hitlerju, bomo lahko trdili, da je bilo pri plebiscitu malo več svobode. Toda zdi se nam že danes, da se je Hitler že preskrbel z vsemi »varnostnimi ukrepi«, da ne bo — pogorel.

Belgijski delavci na biciklih v Afriko. Na Sušak je prispelo s kolesi 21 brezposelnih belgijskih delavcev, ki so na poti v Afriko, kjer nameravajo v belgijskem Kongu ustanoviti lastno poljedelsko naselbino.

Francoška vlada se hoče znebiti vseh inozemskih delavcev in je v to svrhu sprejela poseben zakon. Odslej se bo za vsakega inozemskega delavca zahtevalo posebno dovoljenje od ministrstva. V prvi vrsti je novi zakon naperjen proti Poljakom. Občutili pa ga bodo tudi Jugoslovani.

Papež namerava baje proglasiti prokletstvo nad Hitlerizmom. Razširja se vest agencije Fournier, da pripravlja Vatikan posebno encikliko proti Hitlerizmu, s katero ga namerava prokleti kot čisto poganski in cerkvi sovraženi pokret.

Strašna suša v Ameriki je katastrofalno prizadela pridelek žita, ki ga bo letos za 37 odst. manj ko lani. Na čikaški žitni zbornici cene žitu sunkoma naraščajo. Poleg 10 milijonske armade brezposelnih bo ameriška vlada morala podpirati še 100 tisoč farmarjev.

V ogledalu

Ljubezen do divjaskih in egzotičnih krajev... V zadnjem času je »Slovenec« dobil naenkrat nenavadno ljubezen do krajev, kjer prebivajo egzotični ljudje: do Transhimalaje, do raznih indijskih plemen in narodov, do Indijancev v Južni Ameriki itd. Bo že gotovo kaka potreba take preorientacije. Nam se zdi najverjetnejši povod za to preorientacijo tale: Doslje je »SL.« rad gledal na tkz. civilizirane ljudi. Ko pa je v zadnjih mesecih opazil, da so v vseh treh velikih »civiliziranih« država, katerim je poklonil toliko vdanih simpatij, t. i. v Italiji, Nemčiji in Avstriji, zlasti pa v avstrijskem Črnofašizmu, ljudje precej divjaski in da novi družabni red, ki je bil povsod »SL.« tako po volji, ni nič bolj »čeden« kakor pa red v indijskih in drugih egzotičnih pokrajinah, so mu postali Indijanci tako simpatični, da jih opisuje in prikazuje svojim bralcem, češ, kaj boste govorili o »redu« pri nas v naši stanovitini, saj je pri Indijancih prav tako. In simpatije so postale tolikšne, da je »SL.« celo pohvalil Indijance in njihovo moralno: »Eno stvar sem pa moral občudovati: Kljub temu, da so bili mladeniči in dekleta, napolnjeni, pijani do skrajnosti, ni bilo opaziti med njimi nikake spolne strasti.« Morda bi spadal nauk iz te ugotovitve v stanovsko moralno. »Indijanstvo« je že itak simbol prve stanovščine — v sosednjem Črnofašizmu.

Besa z rasističnim in boljševiskim obrazom. Je že tako — oni, ki hoče plavati z valovi, mora zadržati zdaj v ta breg, zdaj v onega. Prav tako je z našim »Slovencem«. Tudi on krmari zdaj sem zdaj tja, vedno se hoteč prikupiti onemu, ki ima moč in silo. Zlasti dela »Slovenec« sive lase rasizem. Zdjaj je z njim, zdaj proti njemu. Ali se spomnimo nekaj let sem, kako je »Slovenec« hvalil Mussolinijev črnosrajčni rasizem? Celotni konkordat je pomagal sklepati z njim in vaticansko jetništvo se je tedaj končalo. Ali pa lani Hitlerjevega, ali pa letos svojega lastnega v Avstriji? Tedaj so bili ti rasizmi še v modi — ne glede na tri konkordate treh rasizmov — zdaj pa že gre njih slava v zaton... In v zaton gre tudi »Slovenčeva« hvala teh rasizmov. Črni Mussolinijev rasizem, rjav Hitlerjev rasizem in črno-zolti in belo-rumeni rasizem avstrijskih jezuitov; se majejo — in edino bajoneti ter vislice jih še držijo na površju. In »Slovenec« se že previdno umika. »Tudi rasizem je boljševisem — samo pod drugim imenom«, pravi zdaj. Kmalu pride spoznanje med ljudi, pride vstajenje ljudstva; luč spoznanja pride — »saj je bilo treba prebresti globoko in široko reko gorja, bede in razdejanja...« po sveti volji s konkordati posevečenih rasizmov.

Nabirajte člane za Cankarjevo družbo. Za 20 Din dobi vsak član 4 lepe knjige.

Maribor

Železničarske „razlike“ so deloma že izplačane. — Za enkrat 350.000.— Din za Maribor.

Zadnjič smo poročali, da se je železniška uprava odločila izplačati dolžno razliko na medži železničarjem iz leta 1923-24, ki so vložili nedavno tožbe pri sreskemu sodišču v Ljubljani. V petek sta prispela iz Ljubljane od direkcije finančni referent svetnik g. Zupančič in pravni referent g. dr. Mileva ter prinesla 350.000 Din. Prizadeti železničarji so bili klicani na glavni in koruški kolodvor, da bi jim izplačali razliko. Ker pa železniška uprava ni hotela izplačati tudi zahtevane zamudne obresti za 3 leta, kot so jih železničarji vložili, železničarji niso hoteli sprejeti razlik. Omenjena delegata direkcije drž. železnice sta nato izro-

Prednaznanilo! **Prednaznanilo!**
16. september 1934

I. Delavski kulturni in sportski dan v Mariboru

(Na igrišču DSK »Svobode« pri Magdalenskem parku)
18 društev — 400 sodelujočih
Vstopnine ni

Letošnji Mariborski teden pomeni napram prejšnjim vsekakor precejšen napredek. Cela prireditev je bolj razgibana in pestra. Za 4 dinarje vstopnine že vidiš marsikaj in nikomur jih ni žal. Tudi prostor je ugodno izbran, ker so razstavni prostori neposredno zvezani z ljudskimi prostori. Razstave so nameščene v prostorih mestne dekliške šole. Pred vhomom je olepševalno društvo napravilo okusen umeten vrt. V telovadnici je lepa tujsko-prometna razstava, ki nam prikazuje s slikami, diapozitivi in reliefnimi ponoramami vse lepote okolice Maribora, Ptujja, naših letoviš in solnčne Dalmacije. Sokolska razstava predočuje, na kolikšni višini se nahaja naša telesnovzgojna kultura, skavtska in gozdovniška razstava nas seznanja z idiličnim življenjem naše mladine v prosti naravi, razstava siamsko-južnoslovankega odbora nam prikazuje svojevrstno siamsko kulturo in koristi, ki bi jih lahko imela naša država s poglobitvijo stikov s Siamom. Dalje je tu vrtnarska razstava, razstava južnoslovankega vezin, čipk in zlasti mnogo najrazličnejših preprog. Mariborska kovinska, pohišvena in oblačilna obrt in industrija se je predstavila res s prvorazrednimi izdelki svojih pridnih in zmožnih pomočnikov. V posebnem oddelku je razstava in pokuševalnica odličnih štajerskih vin, pravi »Eldorado« vseh razvajejenih »vajnbajerjev«. Na veseličnem prostoru vrvijo vse dneve pozno v noč najbujnejše življenje: avtodrom, tobogan, vrtiljaki, strelišča, šotor z zlatimi damami itd., skrbe za razposajeno in veselo razpoloženje. Po dreveredu se je razpostavilo vse polno raznih kramarjev s severa in juga. Manjka še samo bankir, ki bi zastoj delil srebrne kovanice. Sicer pa bo 15. avgusta že zadnji dan.

Pro deo — Razstava proti brezbožnosti. Za dva dinarja se zamore videti in slišati tu marsikaj: Predvsem te mora postati groza (če te ne, si gotovo boljševis, če ne še kaj huišega!) ko vidiš, kako ti brezbožniki trdijo, da obstaja med kapitalizmom, militarizmom in vero neka prisrčna vez. Tu vidiš diagrame, ki te poučijo o zvezi med brezbožnostjo in gladom. (Čisto točno: čim večja brezbožnost — tem večji glad. Rdeča črta je glad — črna brezbožnost. »Gotovo statistika?« vprašam. »Ne, samo reden prikaz, da se bolje vidi,« se glasi odgovor.) Kakšni so bili vrzoki gladi v carski Rusiji, ko še ni bilo brezbožnikov, ni nikjer prikazano. Vobče pa jamči za slike in podatke o gladi kardinal Inntzer. In ti brezbožniki poznajo zlato srce tega veliko-

Trbovlje

Obupane družine. Da je beda v Trbovljah na vrhuncu, dokazujejo najbolje obupne prošnje bednih mater, ki hodijo vsak dan na občino prositi pomoči. Tako se je nedavno tega zglasila na občini tudi neka mati s tremi nedoraslimi otroki in prosila za podporo, katere pa vsled tozadevnih strogih predpisov ni prejela. Vsa obupana se je vrnila praznih rok domov k lačnim otročičkom in v obupu napisala poslovilno pismo, ki je na srečo prišlo najprej v napačne roke. Strašna dragedija se je še v pravem času preprečila, ker je bil na obupno namero dotične matere opozorjen občinski stražnik. V teku noči bi bilo to že prepozno, ker ni družina zavžila celi dan ničesar. Človek, ki je sit, ne more dometi, koliko gorja pretrpijo rudarske matere, ki morajo gledati lačne otroke v času, ko so trgovine prenapolnjene z živili, katerih pa so deležni samo posamezniki.

čila denar zastopniku dr. Reismanu, ki je denar sprejel na račun terjatev ter ga nato izplačal vpokojenim železničarjem in vdovam. Glede obresti pa se je nato v soboto sklenila pri sodišču v Ljubljani poravnava, da jih bo železniška uprava izplačala tekom enega meseca in jih bodo nato prizadei železničarji zopet dobili pri svojem zastopniku. Kedar bo železniška uprava izplačala razlike tudi aktivnim železničarjem, še ni znano, ker generalna direkcija tozadevno še ni dala dovoljenja. — Aktivni železničarji bi razliko bržčas že imeli izplačano, ako bi bili bolj organizirani in to v svobodni strokovni organizaciji.

dušnega kardinala, ki je ob času februarске revolucije vso noč prebedel v molitvi za Dollfussa in njegove krvnike, a kljub temu rišejo slike celo o neki zvezi med cerkvi in fašizmom! Jaz bom začel moliti za brezbožnike, drugače bo njihova pokora na onem svetu prestrašna. — Z. A. D.

Obiskovalci velike bengalčne noči na Mariborskem otoku v sredo, dne 15. avgusta t. l. se vltudno opozarjajo, da veljajo dnevne vstopnice za ponoven obisk zvečer, toda le takrat, ako jih lastnik v ta namen pusti potrditi ob zapustitvi otoka.

Zaključek III. Mariborskega tedna. Tudi letos se zaključuje »Mariborski teden« s tradicionalno veselico na Mariborskem otoku. Letošnji program presega vse dosedanje.

Sodna komisija v tovarni Doctor & drug. Ta teden se je vršila v tkalnici tovarne Doctor & drug na licu mesta sodna razprava v tožbi nekega inozemskega tkalskega mojstra, ki toži tovarno na plačilo odpovedne dobe. Tovarna je namreč tistega inozemca odpustila z odpovednim rokom, kot velja za pomožne delavce, češ, da tkalski mojster nima višje odpovedi. Mojster pa zatrjuje, da spada med takozvane višje nameščence, ki se jim sme odpovedati le 6 tedensko pred potekom četrtletja. Sodnik se je hotel na lastne oči prepričati v tovarni, kakšno delo je vršil tkalski mojster, da bo mogel razsoditi, če je smatrati tkalskega mojstra za višjega nameščenca ali ne. Navzoča sta bila tudi zastopnika tožnika in tožene tvrdke in se bo razprava še nadaljevala pri sodišču.

Nočni vlom v pisarno dr. Reimana. Roparski izlet k pisarni odvetnika dr. Reimana so postali zelo priljubljeni. Poročali smo, da so že dvakrat razbili drago stekleno napisno tablo pred pisarno, a minulo noč od četrtka na petek so vdrli celo v pisarno samo in odnesli okrog 4000 Din vred. Remington-Portable pisalni stroj in iz ročne blagajne Din 80.—. Ko je prišla snazilka ob 6. uri zjutraj v pisarno, je našla na pisalni mizi en predal, v ostalih predalih so bili polomljeni ključki, manjkala je en pisalni stroj s skatljjo vred, a ključek je obležal na tleh. Pozneje so ugotovili, da je zmanjkalo iz ročne blagajne tudi Din 80.— denarja. Tat si je pisarno odklenil in jo zopet zaklenil, tako da na vratih sploh ni bilo sledu o vlomu. O storilcih še ni sledu, kakor se tudi še ne ve, kdo je drugič razbil napisno tablo.

Tečaj za odpravo jecanja in drugih govornih motenj po preizkušeni in edino uspešni metodi dr. S. Löwa priredi v Mariboru g. Vilko Mazl, strokovni učitelj ljubljanske gluhošemnice. Interesenti dobe brezplačna pojasnila v torek, 14. in sredo, 15. avgusta, vsakokrat od 9. do 12. ure v prostorih Legatovega trgovskega tečaja, Vrazova ulica 4.

Čeprav ste Mariborčan,

Maribora v pogledu njegovega razvoja in napredka za 100 let nazaj vendar ne poznate. Nabavite si na Mariborskem tednu zanimivo knjigo Mariborske slike za Din 6.—

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Ljubljana

Veselica delavskega glasbenega društva »Zarja«, ki bi se imela vršiti 12. t. m., se bo vršila v sredo, 15. avgusta 1934 ob 4. uri popoldne v gostilni »Pri Levu« na Gosposvetski cesti.

Hrastnik

Poziv. Vsak izletnik, ki želi več dni bivati v zasilni koči Počitniškega doma na Mrzlici, mora predhodno prijaviti s. Josipu Kšomso, katere dni želi bivati v koči. To je potrebno v svrhu evidence med Trbovljami in Hrastnikom; isto velja tudi radi ključev koč. — Odbor.

Zahvala. Podpisana Privšek Marija, vdova občinskega nastavljenca v Hrastniku se zahvaljuje za posmrtno pomoč po umrlém možu, ki mi jo je naklonilo društvo Pokrajinskih uslužb. za dravsko banovino. Hrastnik, 4. 8. 1934. Privšek Marija.

Spontana stavka v ruški tekstilni tvornici

O tem podjetju smo napisali že nekaj dejstev. Kakor se sedaj vidi, nismo ničesar pretiravali. Skrajno mizerne plače so prisilile delavstvo k samopomoči. V soboto, dne 11. t. m., je bilo izplačilo, pri tem so delavci ugotovili, da so zaslužili po Din 30, 40, kvečjemu Din 80 tedensko. Neke delavka je prejela celih Din 17 za tedensko delo, čeprav je delala pri dveh strojih.

Ni čudno, da je tak mizeren zaslužek zaposlene silno razburil. Zapustili so tovarniške objekte, zbrali se pred pisarno ter zahtevali od ravnateljstva povišanje plače. Nekaterim se je sicer kar takoj ugodilo, pridali jim je ravnatelj po Din 10.— kot nameček. S tem se pa delavci niso zadovoljili; zahtevajo določitev zaslužka, ki bo odgovarjal življenjskim potrebam, ne pa miloščine. Tudi danes delavstvo še ni vstopilo v delo.

V tej tovarni ne obstoja strokovna organizacija, zato priporočamo delavstvu, da vodi boj za zvišanje plač le v znamenju solidarnosti.

Jesenice

Delavski park na Jesenicah. Kaj se ne sliši to precej nenavadno? Pa je vendar res. Jeseniški delavci so si zgradili oz. splanirali s kulukom lep park, ki pa bo — v nekaj letih, ko se bo zarastel — postal park v pravem smislu besede. Na zadruženem gozdnem svetu Pod Možakljo na Jesenicah je bila sredi lepega gozdička velika jama, ki so jo sodrugi v prostem času zasuli — nekaj sto vagončkov materiala je šlo vanjo, zdaj je svet planiran, drevje je iztrebljeno — in svet je res že lep. Nad parkom oz. nad njega spodnjim delom je zgrajena lepa skarpa, sredi katere vežejo spodnji in zgornji del parka lepo zgrajene stopniče, ki so kakor vsekane v svet. Priljubljeni še ograjo in še marsikaj: plesišče, godbeni paviljon, paviljon za bufet, klet, kegljišče, seveda tudi miz in klopi ne bo manjkalo. Potem še nekaj žive meje, nekaj lepih cvetličnih nasadov in morda še kaj — tako da se bo jeseniški delavec po svojem trudopolnem delu lahko v svojem lastnem parku nemoteno odpohčil ob pogledu na lepo naravo in na bujno življenje, ki v njej kipi. Prava slika se bo — kakor rečeno pokazala šele v nekaj letih — toda storjen je že več kakor začetek. In da bi bili načrti dovedeni do konca — želijo vsi jeseniški razredno zavedni kovinarji. In pri tej želji se jim pridružujemo tudi mi.

Koncert kovinarske godbe na Jesenicah. Kovinarska godba na Jesenicah priredi v sredo, dne 15. t. m. (na praznik) za svoje podporne člane dva lepa koncerta. Prvi promenalni koncert bo v sredo popoldne od 11. do 12. ure popoldne v novem delavskem parku Pod Možakljo z lepim sporedom. Omenjamo samo nekaj komadov, ki jih bo godba igrala: Kronegger: Skipetari (koračnica); Krüsser-König: Zvoki svobode (venček); Jakl: Slovenski biseri (venček slov. pesmi); V. Suppe: Slavnostna ouvertura; Verdi: Kvartet iz opere Rigoletto; Helmesberger: Spomini na Salzburg (koračnica). Prepričani smo, da bodo vsi sodrugi počastili našo godbo pa tudi naš novi park s svojim obiskom. Zvečer od 7. ure do 10. ure se pa vrši na vrtu Delavskega doma na Savi velik vrtni koncert kovinarske godbe z izbranim triurnim sporedom. Godba je za ta koncert, ki je namenjen njenim 1200 podpornim članom, naštuđirala povsem nov spored, ki obsega celo vrsto zelo težkih komadov, da pokaže Jesenicam svojo voljo do napredka in izpolnitve. Prepričani smo, da se bodo vsi člani godbe udeležili teh dveh koncertov, tako dopoldanskega od 11. do 12. ure v delavskem parku pod Možakljo (na zemljišču Stana in doma), ter večernega na vrtu Delavskega doma na Savi. Če pridejo vsi, bodo videli, da godba resno jemlje svoje naloge in da jih ne vara. Toraj na svidenje — da Vam ne bo žal.

Pojasnilo. Zahvala moščajskih sodrugov je prišla pomotoma pod Jesenice namesto pod Moste. Toliko popravljamo, da ne bo kdo mislil, da so to zahvalo poslali v objavo jeseniški sodrugi. Dobili smo jo naravnost iz Most. Op. ur.

Kulturni pregled

Mariborsko gledališče

Pavel Golja: »Kulturna prireditev v Črni mlaki«. Rež.: Jože Kovič. Da povemo kar v naprej: Isto misel, ali recimo: tendenco nam je znal Cankar bolj prepričevalno, predvsem pa bolj učinkovito povedati. Zopet zrcalo pred meščansko kulturo — če ni tako jasno kakor je Cankarjevo, je vsaj tako resnično. In ravno zato je kljub primitivni komiki in vsem njenim slabostim, vsaj po ogorčenju nekaterih purgarjev, predstava v glavnem uspešla. Osebe iz tega dela so v mnogem po svojih značajih že naši stari znanci — iz Cankarjeve dolne šentflorjanske, zato ni čuda, da so si tudi kreacije igravcev v sorodu. Neko novo noto je znal dati svojemu zapitemu učitelju Opombi g. Skrbinšek. Ostali igravci so bili na običajni višini. Kovičeva režija je bila delu primerna; s scenami mase, kjer nastopa velika množica gasilcev in otrok, ter s kočijami, vozovi in avtomobilom, ki pridejo na prizorišče, je skušal dejanje poživiti. Z. A. D.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnе v Mariboru. — Telefon števil. 2324.

Vilko Ivanuša:

Enostavna povest

Sedemnajstletna deklica.
Kot majhna vlagateljica je delala v neki tiskarni in sanjala. O življenjskih radostih, o ljubezni, o lepem nekem princu, ki bo prišel nekega dne po njo in jo vzela.

— Za vedno! ...
Mislila je, da je i to veliko življenje nekakšna divna pravljica iz tisoč in ene noči. Nežna in slabotna ni niti slutila, da jo bo ono nekega dne neusmiljeno in surovo pohodilo. Velike otroške oči so bile za vsakega vedno odprte. Iz njih je sijala sreča mladosti in se odražala v lepih svetloplavih zenicah.

Prišel je prijatelj.
Dasiravno ni bil princ, kakor je ona sanjala, vendar ga je ljubila. S prvo navno in srčno ljubeznijo.

— Ljubim te! Ne morem biti brez tebe!
— Tudi jaz te imam rada, ti si mi vse! Ne smeš me zapustiti, od žalosti bi umrla! — je šepetala v strahu in bila je presrečna.

Njene nežne deklishe sanje so se izpolnjevale. Za njo je zdaj imelo življenje čisto drugačen smisel. Lepši, polnejši in svetlejši! V svoji prosti naivnosti je mislila, da ji od zdaj mora cel svet zavidati na njeni preveliki sreči.

Toda nekega dne se je dogodila tragedija.

Po nesrečnem naključju ji je priletel v oko žebelj in jo ranil. Zavriskala je od bolečine in se prišla za oči.

Bilo je prepozno!

Ranjeno oko jo je peklo, kakor žerjavica. Obvezali so ga ji. Delodajalca je zaprosila, da pojde k zdravniku. Ni je hotel pustiti. Rekel je, da to ni nič, ne teče ji kri iz očesa; nervozna je in več govori kot je resnica.

— Opravljajte dalje svoje delo! — se je glasil osoren odgovor. In ona je delala. Bala se je, da je delodajalec ne odpusti. Doma je revščina in devetero majhnih bratcev. Molčala je in trpela.

Dan se je nagibal h koncu.
Odpravila se je domov. Bolečina je postajala zmeraj hujša. Jokala je. Stariši, akoravno siromašni, so zbrali nekaj dinarjev in jo takoj poslali k zdravniku.

In spet je bilo prepozno!
— Takoj bi morali priti! — je dejal sočutno zdravnik in jo poslal na kliniko.

Odšla je.
Tamkaj je odležala tri tedne v velikih mukah in vrnila se je domov. Pohabljena, brez enega očesa! Namesto očesa se je v jamici svetlihalo steklo ...

Otroka se je loteval obup.
Zopet je prišel prijatelj. Jokala je. Vedela je, da je sedaj izgubila vse, pa tudi njega. To je nekako instinktivno čutila. Ali vseeno se ji je včasih prikradla tajna misel, kot nekaka plaha in tako sladka in radostna nada: — morda ga ne izgubim!

— Rad te imam, ravnotako kakor preje! — je dejal za nijanso

hladnejše. Tolažil jo je in obljuboval, da bo jutri spet prišel.

Odšel je in ni se več vrnil.
Mala ga je pričakovala, ali ni ga bilo. Solze so ji drle iz očes, pa še iz onega ranjenega. Stariši in bratje je niso mogli gledati kako siročica trpi in plakali so skupno z njo. Brezumno. Zavedali so se, da je ta jok tako ali tako zaman, ali so v njem dajali duška svoji bolečini in imeli za neko olajšanje, uteho.

Odšla je k delodajalcu.
— Ubogí otrok, kako vam je usoda nenaklonjena! ... Takšno vas kajpada ne morem pri delu imeti, nate nekaj za pomoč!

— Dajte mi moje lepo plavo oko, denarja ne rabim! — je kriknila kot ranjena ptica in zaihtela v krčevit jok.

Spomnila se je, kako ji je bilo preje lepo, ko je imela zdrave oči. In sedaj? Kadar zvečer vzame steklo iz očesa, zija iz oči krvava rdeča praznina, kakor kakšen krvav in topel prepad. Tedaj se vsakokrat cela strese in zgrozi.

— Pohabljena ... za zmeraj ...!
Nekega večera je izginila.

Dolgo je blodila in ni niti čutila utrujenosti. Pred njo se je na mah prikazala motna reka. Bil je mrak in vse je bilo tiho in neprijazno. Nekam temno in žalostno je voda valovala. V daljavi se je videla motna silhueta mesta, iz katere so pošastno štrleli cerkveni stolpi in fabriški kamini. Čul se je lajež psa in v bližini je ponavljal čuk svojo monotono pesem.

Spomnila se je, kako gotovo zdajle doma joka mati za njo. In bilo ji je težko. Zagledala se je v blatne rečne valove.

— Tam doli na dnu bo tako tiho, a tu bodo vsi jokali na glas! ... — je pomislila in to jo je zganilo.

Kot nezavestna je stopila na rob brega. Še enkrat je pogledala vse okoli sebe pozorno. In vrgla se je v vodo.

Črez dva dni so jo izvlekli mrtvo iz vode.

Slabo in izčrpano telo sedemnajstletne cvetlice, ki je prezgodaj ovenela, je ležalo skrčeno v belem lesu. Refleks njenega belega krila jo je obkroževal kot aureola. Počesani črni lasje so bili pazljivo pripeti ob lepo blede čelo. Brezkrvna mala usta so izgledala kakor da nekaj tiho izgovarjajo. Ali to je prihajalo le od plamtenja sveč. Obrazne črte so bile ponekod ledu umirjene, toda roke so bile čvrsto skrčene. Kot bi hotele koga objeti. Koga ...? Vidno je bilo, da so se napenjale kakor bi jih položili ravno ob telu.

Vse je bilo končano in to ni bil več nikakšen sen.

Na njenih nesrečnih očeh je bila napisana obtožnica. Steklena oko je neprijetno zrlo, dočim je ono drugo bilo pripravljeno na zvedanje, kakor da sprašuje:

— Kaj sem zakrivila, da ste z menoj postopali brez usmiljenja? Mar je bilo potrebno, da mi vzamete srečo in kruh, ko ste mi že ugrabili oko ...?

Strokovni pokret

Pogajanja v pivovarni J. Tscheligi. Delavska zbornica v Ljubljani je razpisala za soboto, dne 11. avgusta razpravo v svrhu ureditve delovnega razmerja v pivovarni Tscheligi. Te razprave so se udeležili zastopniki oblasti, Delavske zbornice in svobodne strokovne organizacije. Dosežen je bil sporazum, po katerem se bo uredilo delovno razmerje po zakonitih predpisih. Položaj tam zaposlenega delavstva se po tem sporazumu znatno izboljša.

Družabni izlet v Ptui. Krajevni Medstrokovni Odbor v Mariboru priredi v nedeljo, dne 19. avgusta družabni izlet v Ptui. Udeleženci bodo imeli priliko, ogledovati si ptujske zgodovinske zanimivosti. Odhod bo ob 13. uri z avtobusi izpred Delavske zbornice v Sodni ulici. Vozna cena za tja in nazaj pride na Din 20.—. Vabimo vse sodruge in sodružice, da se tega leta udeležijo, ker se sestanemo ob tej priliki tudi s ptujskimi sodrugi, katerim bomo s tem vrnil njih večkratne obiske v Mariboru. Prijavitelj se je treba v tajništvo Strokovne komisije do petka, dne 17. avgusta ter istočasno položiti voznično.
Družnost!

Sport

Svoboda (Mb.) v slovenski ligo. V nedeljo je igrala Svoboda proti ljubljanski Reki drugo tekmo na njenih tleh, ki so bojda kakor urugvajska. To tekmo je Svoboda zgubila z 2 : 1. Halfi in obramba pri Svobodi je bila odlična, v napadu so pa prišli žal tokrat do izraza le 3 igralci. Na gol se je mnogo premalo streljalo, zato nedeljski poraz. Napad Svobode je bil vedno boljši nego v nedeljo. Ker je pa Svoboda Reko v Mariboru premagala s 5 : 2 in sedaj zgubila igro z 1 : 2, je skupni rezultat 6 : 4 za Svobodo in pride torej ona v slovensko ligo, kjer se bo v bodoče borila z Ilirijo, Železničarjem, Rapidom, Mariborom, Čakovčkim, Celjem in Hermesom za mesta. Pri vseh letošnjih tekmah je bila Svoboda le dvakrat poražena in je enkrat igrala neodločeno, vse ostale tekme je dobila. —k.

„Prijatelj Prirode“

»Prijatelj Prirode«, Maribor. V nedeljo, dne 19. avgusta izlet v Dogaše. Odhod ob 7. uri zjutraj od Kralja Petra trga. — 26. avgusta: Izlet na Pohorje. Odhod v soboto, dne 25. avgusta z vlakom do Ruš, čez Klopni vrh na Pesek, odtod čez Jagerske peč. Sv. Trile kralji na Slov. Bistrico. — Izlet v Ložarsko dolino je radi tehničnih ovir preložen na 2. septembra. Vozna cena za tja in nazaj Din 70.—. Peljali bi se do Tillerjeve kočje, potem izlet k vodopadu Rinke in na Okrešelj. Udeleženci naj se javijo do 25. avgusta v Ljudski tiskarni ali pri članih odbora.

Delavski starši pozor!

Razprodaja naše trgovine na Slomškovem trgu 6 gre h kraju. Predno se trgovina zapre, pohitite in kupite brž šolske stvari za svojo dečo. Izjemoma dajemo blago sedaj tudi proti knjižicam Mestne hranilnice mariborske. Cene so nižje, kot drugod.

Ljudska tiskarna Maribor, Slomškov trg št. 6

Göring Hitlerjev namestnik?

Prvotno se je razširjala vest, da bo Hitlerjev namestnik vojni minister Blomberg. Sedaj se pa vzdržuje trditev, da postane Hitlerjev namestnik znani Göring, pruski ministerski predsednik. Göring je Hitlerjev najzvestejši mož, ki pa bo le tedaj imel za Hitlerja pomen, če bo vojska z njim zadovoljna. Očividno se vojska ne mara vmešavati v politiko do — Hitlerjevega padca. Zakaj, ni mogoče verovati, da bi vojska imela po 30. juniju še pravo zaupanje v Hitlerja.

Počitniški domovi za vajence(ke) v Avstriji

(Nadaljevanje)

Samo avstrijske bolniške blagajne so za lansko leto prispevale 177.604 šilingov in ostali uradi 33.659 šilingov, skupaj 211.263 šilingov, v našem denarja nad 1.800.000 dinarjev, za oskrbovalno akcijo za zdravje delavske mladine.

Pri nas v Sloveniji za vajence ne obstojajo nobeni počitniški domovi, ampak v Zagrebu pa že več let pošiljajo do 300 vajencev in vavjenk na morje in druge kraje na odih. To oskrbuje neko društvo »Radiša«. Pred dvema leti je zdravstvena revija »Zdravje« v 7. in 8. številki 1. 1932 prinesla daljši članek: »Skrbstvo za mladino v Avstriji, zaposleno v pridobitnih poklicih« s tremi slikami o počitniških domovih v Avstriji. Obenem omenja na koncu članka opomba uredništva: V dravski banovini imamo za dijaštvo lepe počitniške domove, in sicer: Sv. Martin na Pohorju, Rakitna pod Krimom, Lukovica in Medvode. Dijaštvo uporablja te domove od junija do konca avgusta. Ali bi ne bilo mogoče, v ostalih mesecih tam nastaniti vajencev in vavjenk?
Berdajs Jože

Nehvaležnost je plavilo hitlerizma

Avstrijski nacionalni socialisti so nemalo razočarani, da so jih nemški bratci v najodličnejšem trenutku iz gole politične kurtizanije pustili na cedilu. Poprej so jih zalagali z bombami, jih do skrajnosti shušskali in pognali v puč, po neuspeli vstaji pa, ko bi najbolj potrebovali njihovo pomoč, so jih pa velikodušno prepustili Jugoslaviji, naj jih redi. Niso jim niti dovolili, da bi mogli bežati na nemški teritorij, ampak so jih trdosrčno nagnali nazaj. Vrhovno centralo avstrijskih nacionalnih socialistov v Münchenu so likvidirali, avstrijsko legijo razorozili in zaprli v koncentracijska taborišča. S tem je tudi revolucijonarnosti hitlerizma konec.

Razno

V Bosni je 100.000 sifilitičnih. Tako je ugotovila posebna zdravniška komisija, ki se je mudila v Bosni v svrhu proučavanja tega vprašanja in načinov, po katerih bi se mogle razmere zboljšati.

Pet novih koncentracijskih taborišč v Avstriji. V Avstriji prav pridno zapirajo narodne socialiste. Najprej so zapirali v treh taboriščih in po ječah socialne demokrate, sedaj uživajo to dobroto še narodni socialisti. Nova taborišča so v Welsu, Leobnu, Grazu, Steyru in Innsbrucku. V vsakem je po 700 do 800 ujetnikov. — Najbolje bi bilo, če bi napravili zid okoli cele Avstrije.

Röhmovi spomini bodo objavljeni. Ubiti nacionalno socialistični prvak in Hitlerjev zaupnik je pridno zapisoval svoje spomine. Rokopis je še, ko je bil živ, izročil nekemu svojemu prijatelju, avstrijskemu pisatelju, kateremu se je posrečilo, da jih je prenesel v Avstrijo, kjer bodo sedaj natisnjeni.

Dva vlaka petrolejskih tankov sta trčila na postaji Resci v Rumuniji. Petrolej se je od isker iz razbitih lokomotiv vnel in oba vlaka sta zgorela v ogromnih plamenih, ki so segli tudi na postajna poslopja, ki so pogorela, ker ni bilo zadosti vode za gašenje v bližini. Pri tem je bilo ob življenje 8 železničarjev.

Gandhi se zopet posti. Gandhi je pričel sedemdnevno gladovno stavko kot pokoro za greh, ki ga je zakrivil eden njegovih somišljenikov.

Ruska bombna letala, strah Japoncev. Sovjetske tovarne za letala so izdelale dvanajst ogromnih štirimotornih letal za metanje bomb. Šest letal je poletelo sedaj s sovjetsko delegacijo v Pariz in v Rim, ostalih šest pa je odletelo v Irkutsk v Sibiriji, da pojačijo tamodnjo letalsko bazo. Japonci so radi tega zelo vznemirjeni, ker predstavljajo ta letala za njih veliko nevarnost, ker imajo velik aktivni radius, kar je razvidno iz tega, da so priletela iz Moskve v Pariz brez prestanka. S temi letali morejo Rusi resno ogrožati japonske postojanke v Mandžuriji in tudi na japonskih otokih, zlasti, ker lahko nosijo s seboj po več ton razstreliva, s katerim lahko uničijo japonsko industrijo, poleg tega so pa dobro oborožena in jim od japonskih lovskih letal ne preti nobena nevarnost, ker so močno oklopljena.

Rusija je vrnila Poljski historične starine. Te dni je prispel v Varšavo poseben vlak s historičnimi starinami in umetninami, ki so v zvezi s poljsko zgodovino in kulturo in ki jih je glasom posebne pogodbe obljubila sovjetska Rusija vrniti Poljski. Predmeti predstavljajo veliko vrednost. Med drugim se nahajajo razne stare polkovne zastave iz časov kralja Stanislava Avgusta, iz čača Kosciuszka in Napoleona, ko je bila Poljska še samostojna kraljevina, a Varšava posebna kneževina. Dalje se nahaja med poslanim mnogo starih slik in portretov, redkih knjig in rokopisov, ki segajo nazaj do 15. stoletja. Vsi predmeti so bili oddani polnoštevilno in v najlepšem stanju. Svoječasna poročila o uničevanju ruskih muzejev in arhivov so bila samo zlonamerna bajka.

Širite naš list!**Kupujte kruh in pecivo od Delavske pekarnе v Celju**